

РЕЦЕНЗІЯ

доктора мистецтвознавства, професора, професора кафедри народних інструментів Харківської державної академії культури
Лошкова Юрія Івановича на дисертацію Кеменchedжи Євгена Петровича «Музичне мистецтво Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: композиторський та виконавський аспекти», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Музична культура будь-якої країни функціонує в межах певних регіонів, які, як географічні складові держави, мають специфічні соціокультурні ознаки. З іншого боку, регіони у своєму співіснуванні забезпечують взаємозв'язок різних проявів культури, що є основою розуміння, зокрема, специфіки музичного мистецтва всієї країни. Митці Запоріжжя в процесі становлення регіону сформували його музичну культуру, яка має і багато спільного з музичним мистецтвом України, і свої специфічні ознаки, зумовлені творчою діяльністю таких митців.

У цьому контексті дисертація Є. Кеменchedжи продовжує збагачення знання про українську культуру, завдяки аналітичному осмисленню проявів сучасного музичного мистецтва в запорізькому регіоні.

Детальне ознайомлення з дисертаційним дослідженням Є. Кеменchedжи дозволяє говорити про актуальність, наукову новизну, достатню апробацію та практичне значення результатів дослідження. Зокрема, **актуальність** обраної Є. Кеменchedжи теми є беззаперечною, оскільки вперше здійснюється осмислення регіональної специфіки композиторської та виконавської практики сучасного Запоріжжя.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень дисертації забезпечується залученням достатньої теоретичної бази, яку складають фундаментальні праці з культурології та української культури, історичного і теоретичного музикознавства, музичної україністики й історії української музики, зокрема, музичної регіоналістики, музичного мистецтва і культури Запорізького регіону, а також музикознавчим аналізом мистецького доробку запорізьких композиторів Н. Боевої, Дм. Савенка, Г. Хазової та ін. як основи для дослідницьких узагальнень. Осмислення Є. Кеменchedжи теоретичної бази дослідження уможливило обґрунтування актуальності обраної теми. Аналіз публікацій у періодиці, зокрема, регіональній, залучення архівних матеріалів та опрацювання інтернет-джерел сприяли виявленню специфіки становлення і

функціонування музичного мистецтва Запоріжжя. Загалом, список використаних джерел складається з 294 найменувань, з яких переважна більшість наукових публікацій, зокрема апробованих на дисертаційному рівні; додатки містять приклади музичних текстів та фактологічний матеріал, що аналізуються в запропонованому дослідженні.

Окреслена на стор. 18-19 дисертації методологічна база дослідження визначила логіку побудови аналітичного матеріалу, спрямованої на вирішення сформульованих на стор. 17 дисертації завдань. Підсумком дослідження Є. Кеменчеджи стали ґрунтовні узагальнення, як у тексті, так і у висновках, що сприяло досягненню поставленої автором дисертації мети – визначенню специфіки сучасного музичного мистецтва Запоріжжя на основі осмислення композиторської та виконавської творчості місцевих митців (стор. 17 дис.).

Наукова новизна одержаних Є. Кеменчеджи результатів не викликає сумнівів. До найбільш вагомих досягнень дисертанта, на нашу думку, належать: визначення специфіки мистецьких проєктів запорізьких музикантів у контексті регіонального, національного та європейського музичного простору та осмислення ролі сучасних запорізьких виконавців І. Турчанінової, О. Беженарь і композиторів Н. Боевої, Дм. Савенка, Г. Хазової в культуротворчому процесі в регіоні.

Результати дисертаційного дослідження Є. Кеменчеджи достатньо апробовані: автор опублікував тези доповідей за участю в 7 наукових конференціях та 4 статті, 3 з яких – в українських наукових періодичних виданнях (категорія Б), 1 – в авторитетному науковому виданні Австрії. Публікації містяться в списку використаної літератури, а в тексті наявні посилання на ці друковані праці, що свідчить про їх відповідність змісту дисертації пана Євгена.

Практичне значення результатів дослідження Є. Кеменчеджи полягає у введенні до наукового обігу фактологічних та узагальнюючих матеріалів, які будуть дотичні в процесі осмислення специфіки української музичної культури. Якість запропонованих матеріалів уможливило їх застосування, як у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі культури та мистецтва, так і у виконавській та музично-просвітницькій діяльності.

Побудова дисертаційного матеріалу відповідає встановленим вимогам і реалізується в структурі запропонованого наукового тексту, котрий складається з Анотації, Вступу, трьох розділів, Висновків, Списку використаних джерел і

Додатків. Перший розділ *«Музичне мистецтво Запоріжжя як явище та об'єкт музикознавчого дослідження»* присвячений осмисленню специфіки сучасної музичної практики регіону. У підрозділі 1.1 *«Музичне мистецтво Запоріжжя в дискурсі музичної україністики та регіоніки»* аналізується стан дослідженості мистецького «обличчя» запорізького краю як прояву української культури. Підрозділ 1.2 *«Музичне мистецтво Запорізького регіону: європейські та світові виміри»* присвячений глобалістичним проявам у музичній практиці краю, які впливають на створення мистецького іміджу України у світовому просторі. Такі прояви розглядаються в підрозділах 1.3 *«Мистецькі фестивалі та конкурси як чинники національної та європейської репрезентації музичного мистецтва Запоріжжя»* та 1.4 *«Мистецький проєкт «Композитори Запоріжжя запрошують» («Мистецька імпреза») як явище сучасної музичної культури України»*. Узагальнюючи матеріал Розділу 1, дисертант слушно наголошує, що музичне мистецтво Запорізького краю історично формувалося в постійній взаємодії української та іноземних (насамперед західноєвропейських) національних культур, а важливим чинником європейського виміру музичного мистецтва Запоріжжя є творчі досягнення видатних місцевих музикантів (стор. 71 дис.).

У другому розділі Є. Кеменchedжи аналізує специфіку становлення професійного музичного виконавства Запоріжжя в контексті діяльності місцевих соціокультурних закладів: обласної філармонії (підрозділ 2.1), фахового музичного коледжу (підрозділ 2.2) та творчості провідних запорізьких музикантів-виконавців І. Турчанінової і О. Беженарь (підрозділ 2.3). Здійснена розвідка дала можливість дисертантові наголосити на високому професіоналізмі запорізьких музикантів, як основі успішної репрезентації регіону в мистецькому просторі (стор. 113 дис.).

У третьому розділі дисертант аналізує творчу діяльність сучасних запорізьких композиторів. Окреслюючи специфіку формування композиторського професіоналізму в регіоні (підрозділ 2.1), Є. Кеменchedжи осмислює мистецькі здобутки сучасників Н. Боевої, Дм. Савенка, Г. Хазової, присвячуючи кожній постаті окремий підрозділ. У висновках до розділу дисертант, відзначивши роль діяльності соціокультурних закладів (Обласне об'єднання самодіяльних композиторів, регіональне відділення Національної Спілки композиторів України) з 2-ї половини ХХ ст. у становленні та розвитку композиторського професіоналізму на Запоріжжі, наголосив на характерних

ознаках композиторської творчості Н. Боевої, Дм. Савенка, Г. Хазової (стор. 175-176 дис.).

Основні висновки дисертації конкретизують науковий доробок Є. Кеменchedжи. До найбільш вагомих, на нашу думку, належать: визначення регіональних, національних і глобалістичних особливостей музичного мистецтва (стор. 177-178 дис.) та шляхів і форм розвитку професійного музичного виконавства (стор. 178-179 дис.) Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Проведений аналіз уможливорює загальну позитивну оцінку здійсненого Є. Кеменchedжи та твердження, що дисертація «Музичне мистецтво Запоріжжя другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: композиторський та виконавський аспекти» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, викладеним у пп. 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор, Євген Петрович Кеменchedжи, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Рецензент,
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри народних інструментів
Харківської державної академії культури

Юрій ЛОШКОВ

